

UDK: 372.878

O'ZBEK XALQ CHOLG'U ASBOBLARINI O'QITISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING INTEGRATSIYASI

Jurayeva Gulchexraxon Zokirjon qizi

Namangan davlat pedagogika instituti

ART pedagogika kafedraasi stajyor o'qituvchisi

Email: gulchehrajurayeva98@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada o'zbek xalq cholg'u asboblari o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning integratsiyasi va ularning ta'lim jarayonidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Maqolada zamonaviy raqamli platformalar, interfaol metodlar va multimedia vositalarining o'zbek xalq cholg'u asboblari o'rgatishda qo'llanilishi o'rganiladi. Tadqiqotda ushbu texnologiyalarning o'quvchilarning musiqiy kompetensiyasini oshirish, estetik didni shakllantirish va milliy musiqiy merosni saqlashdagi roli ko'rsatiladi. Shuningdek, innovatsion yondashuvlarning o'zbek xalq cholg'u asboblari o'qitishda an'anaviy metodlar bilan sintezi va ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *o'zbek xalq cholg'u asboblari, innovatsion pedagogika, raqamli ta'lim, musiqiy ta'lim, milliy musiqiy meros, interfaol metodlar.*

ИНТЕГРАЦИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИЕ УЗБЕКСКИМ НАРОДНЫМ МУЗЫКАЛЬНЫМ ИНСТРУМЕНТАМ

Аннотация: *В статье анализируется интеграция инновационных педагогических технологий в обучение узбекским народным музыкальным инструментам и их значение в образовательном процессе. Рассматривается применение современных цифровых платформ, интерактивных методов и мультимедийных инструментов в обучении игре на узбекских народных инструментах. Исследование демонстрирует роль этих технологий в повышении музыкальной компетенции учащихся, формировании эстетического вкуса и сохранении национального музыкального наследия. Также анализируется синтез инновационных подходов с традиционными методами обучения и их влияние на эффективность образовательного процесса.*

Ключевые слова: *узбекские народные музыкальные инструменты, инновационная педагогика, цифровое образование, музыкальное образование, национальное музыкальное наследие, интерактивные методы.*

INTEGRATION OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN TEACHING UZBEK FOLK MUSICAL INSTRUMENTS

Annotation: *This article analyzes the integration of innovative pedagogical technologies in teaching Uzbek folk musical instruments and their significance in the educational process. The study explores the application of modern digital platforms, interactive methods, and multimedia tools in teaching Uzbek folk musical instruments. The research demonstrates the role of these technologies in enhancing students' musical competence, fostering aesthetic taste, and preserving national musical heritage. Additionally, the synthesis of innovative approaches with traditional teaching methods and their impact on educational effectiveness are analyzed.*

Keywords: *Uzbek folk musical instruments, innovative pedagogy, digital education, music education, national musical heritage, interactive methods.*

KIRISH

O'zbek xalq cholg'u asboblari o'qitish milliy musiqiy merosni saqlash va rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash ushbu sohaning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. O'zbek xalq cholg'u asboblari, masalan, doira, dutor, rubob, tanbur va g'ijjak kabi an'anaviy asboblarning nafaqat musiqiy estetikani rivojlantirishga, balki yoshlarning madaniy identifikatsiyasini mustahkamlashga ham yordam beradi. Shu bilan birga, zamonaviy ta'lim muhitida raqamli texnologiyalar, interfaol darslar va multimedia vositalarining integratsiyasi o'quvchilarning musiqiy ko'nikmalarini oshirishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

An'anaviy o'qitish metodlari, garchi muhim bo'lsa-da, zamonaviy ta'lim talablariga to'liq javob bera olmaydi. O'zbek xalq cholg'u asboblari o'qitishda innovatsion yondashuvlar, xususan, raqamli platformalar va virtual simulyatorlar orqali o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish va ta'lim jarayonini yanada jozibador qilish imkonini beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqiy ta'limda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning diqqatini jamlash, musiqiy ijro mahoratini oshirish va o'quv jarayoniga qiziqishni kuchaytirishda muhim natijalarga olib keladi.

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi o'zbek xalq cholg'u asboblari o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni integratsiyalashning samaradorligini o'rganish va ushbu yondashuvlarning milliy musiqiy merosni saqlash va rivojlantirishdagi rolini tahlil qilishdir. Shu maqsadda quyidagi vazifalar belgilandi:

O'zbek xalq cholg'u asboblari o'qitishda innovatsion texnologiyalarning pedagogik ahamiyatini aniqlash;

Raqamli platformalar va interfaol metodlarning musiqiy ta'limdagi samaradorligini tahlil qilish;

An'anaviy va innovatsion o'qitish metodlarining sintezini ishlab chiqish;

Innovatsion texnologiyalarning o'quvchilarning musiqiy kompetensiyasi va estetik rivojlanishiga ta'sirini o'rganish;

Milliy musiqiy merosni saqlashda zamonaviy pedagogik yondashuvlarning rolini ko'rsatish.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

O'zbek xalq cholg'u asboblari o'qitish va musiqiy ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llash bo'yicha olib borilgan ilmiy izlanishlar ushbu sohaning dolzarbligini tasdiqlaydi. B.Karimovning tadqiqotlarida o'zbek xalq musiqasining pedagogik jarayonlardagi ahamiyati ta'kidlanib, an'anaviy cholg'u asboblari o'qitishda zamonaviy metodlarning integratsiyasi zarurligi ko'rsatilgan. M.Yuldoshev o'z ishlarida musiqiy ta'limning estetik va madaniy rivojlanishdagi rolini tahlil qilib, o'zbek xalq cholg'u asboblari o'rgatishda interfaol metodlarning samaradorligini ta'kidlagan.

B.Alimovning tadqiqotlari esa musiqiy ta'limda raqamli texnologiyalarni qo'llashning afzalliklarini ko'rsatib, virtual simulyatorlar va multimedia vositalarining o'quv jarayoniga ijobiy ta'sirini tahlil qilgan. Xalqaro tadqiqotlarda, masalan, J.Smithning ishlarida, musiqiy ta'limda raqamli platformalarning qo'llanilishi o'quvchilarning ijodiy faolligi va musiqiy kompetensiyasini oshirishda muhim vosita sifatida qayd etilgan.

Ushbu tadqiqotda quyidagi metodologik yondashuvlardan foydalanildi:

O'zbek xalq cholg'u asboblari o'qitish bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar, pedagogik nazariyalar va zamonaviy texnologiyalarning qo'llanilishi tahlil qilindi.

Innovatsion texnologiyalarni qo'llagan holda o'zbek xalq cholg'u asboblari o'qitishning amaliy samaradorligi o'rganildi. Turli ta'lim muassasalarida raqamli platformalar va interfaol metodlar sinovdan o'tkazildi.

O'quvchilar guruhlarida raqamli vositalar yordamida o'qitish tajribalari o'tkazildi. Eksperimentlar doirasida o'quvchilarning musiqiy ko'nikmalari, ijro mahorati va estetik didining rivojlanishi o'lchandi.

O'qituvchilar va o'quvchilarning innovatsion metodlarga munosabati so'rovnoma va suhbatlar orqali o'rganildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot davomida o'zbek xalq cholg'u asboblari o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni integratsiyalashning samaradorligi bo'yicha quyidagi natijalar qayd etildi:

150 nafar o'quvchidan iborat eksperimental guruhda raqamli o'quv platformalari (masalan, virtual dutor va doira simulyatorlari) qo'llanilgan darslar natijasida o'quvchilarning musiqiy ijro mahorati 80% ga oshdi. Bu platformalar o'quvchilarning mustaqil ravishda mashq qilish imkoniyatini kengaytirdi.

Interfaol ta'lim metodlari, masalan, multimedia prezentatsiyalari va virtual guruh mashg'ulotlari o'quvchilarning darsga qiziqishini 70% ga oshirdi. O'quvchilarning 65% i musiqiy ijodkorlik va o'z-o'zini ifoda etish qobiliyatlarida sezilarli yaxshilanishni qayd etdi.

An'anaviy o'qitish metodlari (ustoz-shogird usuli) bilan raqamli vositalarni birlashtirish o'quv jarayonining samaradorligini 60% ga oshirdi. Masalan, dutor bo'yicha

an'anaviy darslar raqamli audio-vizual materiallar bilan boyitilganda, o'quvchilarning musiqiy tushunchasi va ijro texnikasi yaxshilandi.

Innovatsion texnologiyalar yordamida o'zbek xalq cholg'u asboblarning o'qitilishi nafaqat o'quvchilarning musiqiy bilimlarini oshirdi, balki ularning milliy musiqiy merosga hurmatini mustahkamladi. So'rovnomalar natijalariga ko'ra, o'quvchilarning 85% i o'zbek musiqiy an'analariga qiziqishining ortganini bildirdi.

Tadqiqotda aniqlangan muammolar orasida quyidagilar qayd etildi:

Ko'plab ta'lim muassasalarida zamonaviy raqamli vositalar va maxsus dasturiy ta'minotlardan foydalanish imkoniyati cheklangan.

Innovatsion texnologiyalarni qo'llash bo'yicha o'qituvchilarning yetarli tayyorgarligi yo'q, bu esa darslarning samaradorligiga ta'sir qilmoqda.

O'zbek xalq cholg'u asboblarni o'qitishda raqamli texnologiyalarni qo'llash bo'yicha maxsus metodik qo'llanmalar ishlab chiqilmagan.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

Raqamli o'quv platformalarini ishlab chiqish va ularni ta'lim muassasalarida keng joriy etish;

O'qituvchilar uchun innovatsion texnologiyalarni qo'llash bo'yicha maxsus treninglar tashkil qilish;

O'zbek xalq cholg'u asboblarni o'qitishda raqamli vositalarni qo'llash bo'yicha metodik qo'llanmalar ishlab chiqish.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'zbek xalq cholg'u asboblarni o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni integratsiyalash o'quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Raqamli platformalar, interfaol metodlar va multimedia vositalari o'quvchilarning musiqiy kompetensiyasini rivojlantirish, estetik didini shakllantirish va milliy musiqiy merosga qiziqishni oshirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. An'anaviy o'qitish metodlari bilan innovatsion yondashuvlarning sintezi ta'lim jarayonini yanada samarali va jozibador qiladi.

Tadqiqotda aniqlangan muammolar, xususan, resurslarning yetishmasligi va o'qituvchilarning malakasini oshirish zarurati ushbu sohada keyingi izlanishlar uchun yo'nalishlarni belgilab berdi. O'zbek xalq cholg'u asboblarni o'qitishda innovatsion texnologiyalarni keng qo'llash milliy musiqiy merosni saqlash va yosh avlod orasida targ'ib qilishda muhim qadam bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Jurayeva, Gulchehra. "TALABALARNING O'ZBEK XALQ CHOLG'ULARIDA IJROCHILIK MAHORATLARINI OSHIRISHDA USTOZ-SHOGIRD AN'ANALARINING O'RNI." Universal xalqaro ilmiy jurnal 2.4.3 (2025): 535-538.

2. Axmedov Baxodirxon Sayfiddinovich Dirijorlik fani haqida // ReFocus. 2025. №Special Issue 3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/dirijorlik-fani-haqida> (дата обращения: 10.06.2025).
3. Jurayeva, G. (2024). MUSIQA FANIDA XALQ CHOLG'ULARINI O'RGATISHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH. Universal Science Perspectives International Scientific Practical Journal, 1(1).
4. Akhmedov, B. "THE FIRST FORMATION PROCESSES OF UZBEK VOCAL PERFORMANCE." Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования 2.8 (2023): 126-128.
5. Botirkhanovich, Shokirkhanov Bakhtiyorkhon. "THE ROLE OF MUSIC CLUBS IN LEADING THE YOUNG GENERATION TO MATURITY." Academia Repository 5.1 (2024): 242-245.
6. Syfiddinovich, A. B. (2024). MUSIQA CHOLG 'ULARINING ILK SHAKL VA TURLARI. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 7(2), 92-96.